

Салі О.В.

аспірант, викладач,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ТЬЮТОР ЯК СУБ'ЄКТ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ФОРМУВАННІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

На сучасному етапі розвитку суспільства нова система української освіти призвана забезпечити «...самовизначення особистості, створювати умови для її реалізації, формування людини і громадянина, інтегрованого в сучасне йому суспільство і націленого на вдосконалення цього суспільства» [2]. Новий закон України «Про освіту» відображає можливі шляхи вирішення даної проблеми та детермінує створення індивідуальних освітніх траєкторій і індивідуальних освітніх маршрутів, які представляють собою цілеспрямовану освітню програму, що допомагає студентові реалізувати себе. На передній план встає питання про формування життєздатної особистості студента у пізнанні свого місця в соціумі вищого навчального закладу. Для педагогічного супроводу студентів необхідний наставник, який виконує роль тьютора.

Тьютор «**tutor**» (eng.) – «is a person who teaches or guides another person» означає «людина яка навчає іншу людину, домашній учитель, наставник, опікун, репетитор»[5]. Етимологія цього слова (лат. **tueor** – дбати, оберігати) пов'язана з поняттями – «захисник», «покровитель», «страж».

Мета даної статті полягає в аналізі тьюторської діяльності у ВНЗ. Проблемами тьюторів займалися Клушина О.М., яка вивчала роль тьютора в проектній діяльності учнів, Смирнов С.Б., який проаналізував діяльність тьютора у позакласній діяльності, Кочесоков З.В., який проаналізував учнівське тьюторство та ін.

Тьютори з'явилися ще в середньовічних англійських університетах, де в навчальних закладах професори читали лекції (відвідування було вільним). З одного боку, у студентів виникало питання, на який предмет ходити, якому навчальному курсу віддати перевагу. З іншого боку, професори читали лекції так, як вважали за потрібне. Розібратися у

навчальному процесі було складно, до того ж зазначалась відсутність підручників і студент не розумів того, що слухав на лекціях.

У XIII-XIV століттях з'явилася позиція тьютора-наставника. Це були старшокурсники, які «розтлумачували» лекції. І до XVIII століття цей напрям оформився як остаточна педагогічна технологія, сенс якої полягав у тому, щоб допомогти студенту визначити власний індивідуальний план відповідно до своїх уподобань і цілей.

Виникає закономірне питання: що ж принципово нового робить тьютор, чим відрізняється від вчителя або наставника? Тьюторство – перш за все здатність вчитися самому. Учитель знає, що і навіщо вчити, а тьютор повинен припускати і знати, чого і як вчитися. Тому тьютор може передати свій досвід самоосвіти тому, хто теж самоутворюється. У даній ситуації трансформується звична картина: вчитель – біля столу, учень – за столом, у таку коли двоє – учень і тьютор – виявляються на рівних. Проте, в умовах сучасності і в зв'язку з тим, що система тьюторства ще лише формується в українському освітньому просторі, учитель і тьютор – взаємодоповнюючі позиції. Одним з основних завдань тьютора у навчально-виховній роботі є створення умов для формування у студентів базових навичок самоосвіти, самоорганізації, самовизначення, самовиховання, забезпечення готовності до освоєння змісту вищої освіти, розкриття інтелектуальних і творчих можливостей особистості.

Мета викладача-тьютора – навчити особистість орієнтуватися в ситуації так, щоб він сам зміг сформулювати свої освітні питання і знайти шляхи їх розв'язання. Тому завданнями тьюторської роботи є виявлення особистого інтересу студента і побудова на його основі індивідуального освітнього шляху, що дозволяє досягти певного результату. Найскладніший етап – це пошук пізнавального інтересу студента.

Як можна його шукати? Найпростіший спосіб реалізації подібного питання це анкетування, але воно не завжди дає об'єктивні результати. У тьюторській практиці існує три способи пошуку пізнавального інтересу студента: знаковий, рольовий і комунікативний.

Саме педагог-тьютор допомагає студентам зорієнтуватися у відкритому освітньому просторі. Тьютор реформує освітній простір під індивідуальні завдання освіти. Він посередник між різними суб'єктами навчально-виховного простору між студентами та викладачами і батьками.

З точки зору Т. Каняніної «тьютор – це позиція, що покликана супроводжувати, підтримувати процес самоосвіти того хто навчається, його індивідуального освітнього пошуку, і полягає в практичному плані у здійсненні розробки, підтримки, та реалізації індивідуальних освітніх проектів та програм» [3].

Згідно з підходами Т. Ковальової та Н. Рибалкіної, «тьютор – це помічник викладача, посередник між лектором та студентом, який виконує скоріше не педагогічну, а організаторську функцію» [7, с. 17].

Як визначає Т. Ковальова, тьюторський супровід – це навчально-виховна взаємодія, в ході якого студентдіє, а педагог створює ефективні умови для здійснення цих дій [4, с. 118]. У ситуації тьюторського супроводу тьюторант, тобто студент самостійно розробляє прийнятні для себе способи навчання, виконання роботи, які потім обговорює з тьютором.

Технології та методики, які тьютор може використовувати в своїй роботі зі студентами – це технології відкритої освіти, які включають наступні:

- «Кейс-метод» (метод навчання, заснований на розборі практичних ситуацій);
- Метод «Портфоліо» (метод презентації освітніх результатів);
- Метод «Дебати» (метод організації публічної дискусії, в якій потрібно різними доказами аргументувати свою точку зору і спростувати протилежну) і ін.

Основними формами роботи тьютора є консультації, індивідуальні та групові семінари (тьюторіали), тренінги, які повинні застосовуватися з урахуванням віку і можливостей тьюторантів-студентів.

Тьюторство може бути організовано при вивченні будь-якої освітньої дисципліни і має індивідуальний характер. Вибір кожного разу конкретних форм, методів і технологій тьюторської роботи є суворо індивідуальним вибором тьютора і залежить як від вікових та особистісних особливостей студента, так і від особистісних та професійних уподобань самого тьютора.

Тьюторський супровід студента у будь-якому віці при вивченні іноземної мови являє собою послідовність взаємопов'язаних між собою етапів:

- діагностично-мотиваційний;
- проектувальний;
- реалізаційний;
- аналітичний.

Щорічно перед проведенням різних конкурсів на початку навчального року проводяться відбіркові тури всередині навчального закладу або у групах. Студентів у тьюторському супроводі знайомлять з вимогами конкурсів, підбирається матеріал спільно зі студентами. Складається розклад консультацій з тьюторами. Далі ведеться індивідуальна робота з кожним учасником. Після закінчення конкурсу проводиться аналіз помилок і недоліків.

В сучасних освітніх умовах при навчанні іноземним мовам тьюторський супровід дозволяє створити відкритий освітній простір для студентів, вирішити їх проблеми, не обмежуючи їх самостійність, а розширюючи їх можливості.

Отже, в результаті визначених технологій вибудовується індивідуальна модель тьюторського супроводу конкретного студента. Такі моделі є динамічними, але при необхідності в них можна вносити корективи. Тьютор може керувати окремими студентами, а також групою студентів зі схожими інтересами та потребами.

В результаті цієї моделі розвитку досягаємо наступних цілей:

- реалізація творчого потенціалу: заняття в гуртках, секціях, призові місця в олімпіадах, позитивна динаміка просування студентів;
- розвивається готовність прийняття відповідального вибору профілю навчання;
- володіння навичками роботи з інформацією в сфері освітніх і професійних ресурсів;
- проектування і реалізації плану індивідуальної освітньої програми з іноземної мови.

Отже, грамотний тьютор-координатор, викладач, консультант значно впливає на процес навчання в силу осмислення і освоєння нової парадигми трансляції знань, що може виразитися в особистісно-орієнтованій освіті, яка як не можна краще підходить для формування соціокультурної компетентності майбутніх філологів. Процес самоосвіти, тим самим, перетворюється у взаємодію тьютора-викладача і

студента в ході спільної рефлексивної діяльності, предметом якої є реалізація індивідуального освітнього проекту студента, в результаті чого актуалізуються і розширюються психологічні, практичні і самоосвітні можливості кожного студента у процесі формування соціокультурної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Беспалова Г.М. Тьюторський супровід вибору профілю навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://festival.1september.ru>
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Каняніна Т.І. Роль тьютора у підвищенні ІКТ компетентності педагогів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://msk.ito.edu.ru/section/61/2974>
4. Ковальова Т.М. Організація профільного навчання в старшій школі: основи тьюторського супроводу / Ковальова Т.М. // Завуч. – 2006. – № 8. – С. 111-121.
5. Корнєєва Т.Б. «Шкільний університет»: дистанційна освіта в сфері ІТ і місце в ньому тьюторської позиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.thetutor.ru/distance/article002.html>
6. Овчинникова І.А. Тьюторський супровід обдарованих учнів на уроках іноземної мови (німецька) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uchmet.ru/articles/142059/>
7. Рибалкіна Н.В. Ідея тьюторства – ідея педагогічного пошуку / Н.В. Рибалкіна // Тьюторство: ідея і ідеологія. – Томск, 1996. – С. 15-30.